

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: άρθρο 3 παρ. 3 του ν. 3075/2002 – πενταετής προθεσμία για την άσκηση συνταξιοδοτικού δικαιώματος: οι εν λόγω διατάξεις αντίκεινται στο άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΙΙΙ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 18 Νοεμβρίου 2016, με την ακόλουθη σύνθεση: Ιωάννης Σαρμάς, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Θεολογία Γναρδέλλη και Βασιλική Σοφianού, Σύμβουλοι, Μαρία Μουσιάδου (εισηγήτρια) και Γεώργιος Παπαθεοδώρου, Πάρεδροι με συμβουλευτική ψήφο,

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παρέστη ο Αντεπίτροπος Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου Ευάγγελος Καραθανασόπουλος, ως νόμιμος αναπληρωτής του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας, ο οποίος είχε κώλυμα,

Γραμματέας: Αμαλία Μπότσα, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου (κατηγορίας Τ.Ε. με βαθμό Γ').

Για να δικάσει την από 18.5.2016 (με αριθ. βιλ. δικ. 917/18.5.2016) έφεση του ..., κατοίκου ..., ο οποίος εμφανίστηκε στο ακροατήριο και δήλωσε ότι επιθυμεί την εκδίκαση της υπόθεσης,

κ α τ ά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη και,

κ α τ ά της .../2013/11.4.2016 πράξης της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων (Τμήμα Γ') του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε να απορριφθεί η έφεση και,

Τον Αντεπίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την παραδοχή της έφεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και
Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο
Αποφάσισε τα εξής:

1. Με την κρινόμενη έφεση, ο εκκαλών ζητεί την ακύρωση της .../2013/11.4.2016 πράξης της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής

Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων (Τμήμα Γ΄) του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.), με την οποία απορρίφθηκε ως εκπρόθεσμη, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 3 παρ. 3 του ν. 3075/2002, η από 31.12.2013 αίτησή του για κανονισμό σύνταξης κατόπιν της από 12.3.2008 αυτεπάγγελτης αποστρατείας του.

2. Νομίμως χωρεί η συζήτηση της υπόθεσης παρά τη δικονομική απουσία του εκκαλούντος, ο οποίος εμφανίσθηκε στο ακροατήριο χωρίς πληρεξούσιο δικηγόρο και ζήτησε να συζητηθεί η υπόθεση (άρθρα 16, 27 και 65 του π.δ. 1225/1981, ΦΕΚ Α΄ 304).

3. Η κρινόμενη έφεση, για την οποία καταβλήθηκε το προσήκον παράβολο (με το ειδικό έντυπο γραμματίο του Δημοσίου 3053430, σειράς Α΄), έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα και νομότυπα (άρθρα 50 και 52 του π.δ. 1225/1981) και πρέπει να εξετασθεί περαιτέρω.

4. Στο άρθρο 1 του (πρώτου) Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), το οποίο κυρώθηκε (μαζί με τη Σύμβαση) με το άρθρο πρώτο του ν.δ/τος 53/1974 (Φ.Ε.Κ. Α΄ 256) και έχει, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, υπέρτερη έναντι των κοινών νόμων τυπική ισχύ, ορίζεται: «Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού, ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους. Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουσι το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση εν ισχύι νόμους ους ήθελε κρίνει αναγκαίον προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων».

5. Με τις ως άνω διατάξεις κατοχυρώνεται ο σεβασμός της περιουσίας του προσώπου, το οποίο επιτρέπεται να την στερηθεί μόνο για λόγους δημόσιας ωφελείας. Περιουσία, κατά την έννοια της ρύθμισης που παρατέθηκε αποτελούν και οι αξιώσεις για τη χορήγηση κοινωνικοασφαλιστικών εν γένει παροχών, τούτο δε, ανεξαρτήτως του εάν η χορήγηση μιας παροχής κοινωνικής προστασίας προϋποθέτει ή μη την προηγούμενη καταβολή εισφορών, αρκεί η νομοθεσία να προβλέπει, ως δικαίωμα, τη χορήγησή της και να συντρέχουν για την καταβολή της οι προϋποθέσεις του νόμου. Τέτοιο δικαίωμα υφίσταται και στην περίπτωση κατά την οποία έχει αναληφθεί μία γενικότερη υποχρέωση για την καταβολή σύνταξης υπό προϋποθέσεις που μπορεί να θεωρηθούν ότι αποτελούν μέρος της σύμβασης εργασίας, όπως στην περίπτωση συντάξεων δημοσίων υπαλλήλων.

6. Με τις διατάξεις άρθρου 26 παρ. 1 περ. γ', όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, και δ' του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007, ΦΕΚ Α' 210) ορίζεται: «1. Ο μόνιμος στρατιωτικός δικαιούται σύνταξη: α) (...) γ) Αν απομακρυνθεί από τις τάξεις χωρίς τη θέληση του και έχει δεκαπενταετή συντάξιμη υπηρεσία, από την οποία τέτοια δεκαετή πραγματική στρατιωτική. (...) δ) Αν απολυθεί για σωματική ή διανοητική ανικανότητα η οποία δεν οφείλεται στην υπηρεσία και έχει πενταετή τουλάχιστον πραγματική συντάξιμη υπηρεσία. (...)».

7. Με τις διατάξεις της παραγράφου 21 του άρθρου 22 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 παρ. 3 του ν. 3075/2002 (Φ.Ε.Κ. Α' 297) ορίζεται: «Κάθε αίτηση που αφορά την αναγνώριση δικαιώματος σύνταξης, την αύξησή της ή την προσμέτρηση χρόνου συντάξιμης υπηρεσίας υποβάλλεται από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον μετά την έξοδο του υπαλλήλου από την υπηρεσία ή την έναρξη καταβολής της σύνταξης, με ποινή έκπτωσης από το δικαίωμα, σε προθεσμία πέντε ετών από τη γέννηση του δικαιώματος αυτού. (...)», ενώ με την παράγραφο 12 του άρθρου 3 του ν. 3075/2002, όπως αντικαταστάθηκε από τότε που ίσχυσε με το άρθρο 2 παρ. 14 του ν. 3234/2004 (ΦΕΚ Α' 52), ορίζεται: «Οι προθεσμίες που τάσσουν οι διατάξεις του άρθρου αυτού για δικαιώματα που γεννήθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού αρχίζουν από την ισχύ του». Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 18 του ν. 3075/2002 «Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν διαφορετικά ορίζεται στις επί μέρους διατάξεις».

8. Με τις διατάξεις που παρατέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη θεσπίζεται πενταετής αποσβεστική προθεσμία για την άσκηση του δικαιώματος για την αναγνώριση συνταξιοδοτικού δικαιώματος ή για την αύξηση της σύνταξης ή την προσαύξηση της συντάξιμης υπηρεσίας. Ειδικότερα, απαιτείται να υποβληθεί από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον σχετική αίτηση μέσα σε προθεσμία πέντε ετών από τη γέννηση του δικαιώματος, ενώ στην περίπτωση που το δικαίωμα γεννήθηκε πριν από την ισχύ των διατάξεων του ν. 3075/2002, η σχετική αίτηση πρέπει να υποβληθεί μέσα σε προθεσμία πέντε ετών από τη δημοσίευση του νόμου αυτού (5.12.2002), δηλαδή έως τις 5.12.2007, διαφορετικά το δικαίωμα αποσβέννεται. Δικαιολογητικός δε λόγος θέσπισης των διατάξεων αυτών είναι, σύμφωνα με τη σχετική εισηγητική έκθεση, η ανάγκη «εκκαθάρισης των σχέσεων που ανάγονται στο παρελθόν σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, δεδομένου ότι, με την πάροδο του χρόνου, οι σχέσεις περιέρχονται σε αβεβαιότητα και τα μέσα απόδειξης εξασθενούν, ενώ η εξακρίβωση του δικαιώματος και η απονομή του δικαίου καθίσταται προβληματική και επισφαλής».

9. Ο θεσπιζόμενος με τις ρυθμίσεις αυτές του άρθρου 3 παρ. 3 του ν. 3075/2002 χρονικός περιορισμός, ο οποίος, λόγω των καταλυτικών συνεπειών που επιφέρει στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα που με τη συνδρομή των νόμιμων προϋποθέσεων έχει γεννηθεί και αποτελεί στοιχείο της προστατευόμενης από το άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ περιουσίας του δικαιούχου, συνιστά επέμβαση σε περιουσιακής φύσης αγαθό που προβλέπεται από διάταξη νόμου και αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση θεμιτού σκοπού ήτοι, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στην ταχεία εκκαθάριση των σχετικών υποθέσεων.

10. Η πρόβλεψη απώλειας του συνταξιοδοτικού δικαιώματος αν ο φορέας του δεν υποβάλει αίτηση χορήγησης σύνταξης εντός προθεσμίας, όπως και εν γένει ο θεσμός της παραγραφής και, συνακόλουθα, οι συγγενείς προς αυτόν ρυθμίσεις περί αποσβεστικών προθεσμιών (άρθρα 247, 279 ΑΚ), συνιστούν κατ' αρχήν εύλογους περιορισμούς των περιουσιακών δικαιωμάτων και αξιώσεων και δεν αντίκεινται στο άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, στο μέτρο που είτε υπηρετούν την ασφάλεια δικαίου κατά την εκκαθάριση των υποθέσεων, είτε, υπό συγκεκριμένες περιστάσεις, με τους θεσμούς αυτούς διώκεται όχι απλώς το στενώς εννοούμενο ταμειακό συμφέρον κρατικών φορέων, αλλά το ευρύτερο δημοσιονομικό συμφέρον, σε συνδυασμό με την αποτελεσματική διαχείριση των δημοσίων εσόδων και τη συνέχεια της δημόσιας υπηρεσίας.

11. Η πλήρης όμως αποστέρηση της σύνταξης, ενός βασικού μέσου διαβίωσης του ατόμου, λόγω μη άσκησης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος εντός πενταετίας από τη γέννησή του ή, σε περίπτωση γέννησής του πριν από τη θέση σε ισχύ του ν. 3075/2000, εντός πενταετίας από τη δημοσίευση του νόμου αυτού, συνιστά, λόγω του απολύτου χαρακτήρα του μέτρου σε συνδυασμό προς το σχετικώς σύντομο χρόνο της τασσόμενης προθεσμίας, δυσανάλογο περιορισμό σε σχέση με τον υπηρετούμενο σκοπό, την ταχεία, δηλαδή, εκκαθάριση των σχέσεων που ανάγονται στο παρελθόν λόγω της εξασθένησης των αποδεικτικών στοιχείων. Συνεπώς, οι θεσπίζουσες την επίμαχη πενταετή προθεσμία ρυθμίσεις του άρθρου 3 παρ. 3 του ν. 3075/2002 αντίκεινται στο άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, και είναι, ως εκ τούτου, μη εφαρμοστέες (βλ. Ελ. Συν. Ολομ. 987, 989/2015, όπου και σχετική νομολογία του ΕΔΔΑ, III Τμ. 4293/2015).

12. Από τις διατάξεις του άρθρου 49 του π.δ. 1225/1981, με τις οποίες καθορίζονται τα όρια του ελέγχου της εκκαλούμενης απόφασης, συνάγεται ότι όταν προσβάλλεται με έφεση ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου άρνηση της συνταξιοδοτικής Διοίκησης να ενεργήσει νομίμως προς κανονισμό ή αναπροσαρμογή σύνταξης, το Δικαστήριο, δεχόμενο την έφεση και ακυρώνοντας την προσβληθείσα άρνηση πρέπει να αναπέμψει την υπόθεση στη συνταξιοδοτική Διοίκηση για να εξετασθεί το πρώτον από

αυτήν η συνδρομή ή μη και των μη εξετασθεισών διοικητικώς προϋποθέσεων κανονισμού ή αναπροσαρμογής συντάξεως (Ολ. Ελ. Συν. 116-119/2001, 1441/2001, ΙΙΙ Τμ. Ελ. Συν. 185/2009 κ.ά.).

13. Στην υπό κρίση υπόθεση από τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα ακόλουθα: Ο εκκαλών κατατάχθηκε στο Στρατό Ξηράς ως εθελοντής Δεκανέας πενταετούς υπηρεσίας (ΦΕΚ Γ΄ ...1993), ενώ μετατέθηκε μετά από 4 μήνες στην ... όπου παρέμεινε επί πενταετία και υπήχθη στην κατηγορία των εθελοντών μακράς θητείας. Στις 9.8.1999 κατόπιν τροχαίου ατυχήματος υπέστη κρανιοεγκεφαλική κάκωση, για την οποία χρειάστηκε να χειρουργηθεί 2 φορές και να νοσηλευτεί για μεγάλο χρονικό διάστημα. Στη συνέχεια, παραπέμφθηκε στην Ανωτάτη Στρατού Υγειονομική Επιτροπή και αφού είχε λάβει δύο μακρές αναρρωτικές άδειες κρίθηκε με την ...12.12.2001 γνωμάτευση της ως άνω Επιτροπής ικανός για ελαφρά υπηρεσία. Ακολούθως, το Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο με το ...10.1.2002 Πρακτικό του αποφάσισε τη μη υπαγωγή του στην ελαφρά υπηρεσία λόγω μη ύπαρξης υπηρεσιακών αναγκών ανάλογων του βαθμού και της ειδικότητάς του, καθώς και την αποστρατεία του μετά τη συμπλήρωση δεκαπενταετούς συντάξιμης υπηρεσίας, δηλαδή μετά τις 20.11.2007. Σε εκτέλεση της ανωτέρω κρίσης, ο εκκαλών αποστρατεύθηκε, με το βαθμό του Αρχιλοχία σε αποστρατεία, αυτεπάγγελτα λόγω σωματικής ανικανότητας, με τη ...2008 απόφαση του Διευθυντή του ... Επιτελικού Γραφείου του Γενικού Επιτελείου Στρατού (ΦΕΚ Γ΄ ...2008). Περαιτέρω, αίτηση του εκκαλούντος για επάνοδό του στο Στρατό λόγω βελτίωσης της κατάστασης της υγείας του, απορρίφθηκε από το ΓΕΣ, ενώ αίτηση ακύρωσης του εκκαλούντος κατά σχετικής απορριπτικής απόφασης απορρίφθηκε με την .../2012 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Τέλος, ο εκκαλών υπέβαλε την 234516/31.12.2013 αίτηση με την οποία ζήτησε τον κανονισμό σύνταξης. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με την 234516/2013/11.4.2016 προσβαλλόμενη πράξη κατ' επίκληση της διάταξης της παραγράφου 3 του άρθρου 3 του ν. 3075/2002, με την αιτιολογία ότι, δεδομένου ότι αποστρατεύθηκε στις 11.3.2008, η αίτησή του για κανονισμό σύνταξης υποβλήθηκε εκπρόθεσμα στις 31.12.2013 μετά την πάροδο 5 ετών από την ημερομηνία γέννησης του σχετικού δικαιώματος και ως εκ τούτου λόγω της παρέλευσης της σχετικής προθεσμίας επήλθε έκπτωση του σχετικού δικαιώματος.

14. Ήδη, με την κρινόμενη έφεση, ο εκκαλών στρέφεται κατά της απορριπτικής αυτής πράξης και ζητεί την ακύρωσή της και τον κανονισμό σύνταξης βάσει της υποβληθείσας αίτησής του.

15. Σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά σε προηγούμενες σκέψεις, εφόσον η διάταξη του άρθρου 3 παρ. 3 του ν. 3075/2002 είναι ανίσχυρη ως μη συμβατή προς το άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της

Ε.Σ.Δ.Α., η μη υποβολή από τον εκκαλούντα αίτησης για κανονισμό σύνταξης μέσα στην πενταετία που ορίζουν οι ως άνω διατάξεις του ν. 3075/2002 δεν επιφέρει την έκπτωσή του από το σχετικό δικαίωμά του. Τούτο δε, διότι οι ρυθμίσεις αυτές, προβλέποντας πενταετή προθεσμία από τη γέννηση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, θεσπίζουν δυσανάλογο χρονικό περιορισμό, σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό της ταχείας εκκαθάρισης των σχέσεων που ανάγονται στο παρελθόν λόγω της εξασθένησης των αποδεικτικών στοιχείων. Συνεπώς, έσφαλε η προσβαλλόμενη πράξη που δέχτηκε το αντίθετο και πρέπει για το λόγο αυτό να γίνει δεκτή η έφεση και να ακυρωθεί η 234516/2013/11.4.2016 πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, ακολούθως δε να αναπεμφθεί η υπόθεση σε αυτήν για να εξετασθεί στην ουσία ως προς τις μη εξετασθείσες διοικητικώς προϋποθέσεις κανονισμού σύνταξης.

16. Μετά την παραδοχή της έφεσης πρέπει να διαταχθεί η επιστροφή στον εκκαλούντα του κατατεθέντος για την άσκησή της παραβόλου (άρθρο 73 παρ. 4 του κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, Φ.Ε.Κ. Α' 52) και κατ' εκτίμηση των περιστάσεων της υπόθεσης πρέπει να απαλλαγεί το Ελληνικό Δημόσιο από την υποχρέωση καταβολής δικαστικής δαπάνης (άρθρ. 275 παρ. 1 Κ.Δ.Δ. σε συνδυασμό με άρθρο 123 π.δ. 1225/1981, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 12 παρ. 2 ν. 3274/2006).

Διά ταύτα

Δέχεται την έφεση.

Ακυρώνει την .../2013/11.4.2016 πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Αναπέμπει την υπόθεση στην ως άνω Διεύθυνση για να κριθεί αυτή στην ουσία. Και

Διατάσσει την επιστροφή του κατατεθέντος παραβόλου στον εκκαλούντα.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 9 Μαρτίου 2017.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΠΑΡΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΜΩΥΣΙΑΔΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΑΜΑΛΙΑ ΜΠΟΤΣΑ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 2 Φεβρουαρίου 2018.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ**

**Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ**